

انجمن جاوا کا پتدیم می کند

دوره برنامه نویسی جاوا

مدیریت خطا و استثناء
Exceptions

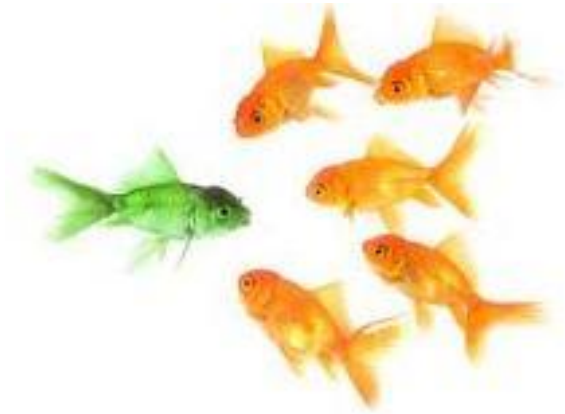
صادق علی اکبری

- کلیه حقوق این اثر متعلق به انجمن جاواکاپ است
- بازنشر یا تدریس آن چه توسط جاواکاپ و به صورت عمومی منتشر شده است، با ذکر مرجع (جاواکاپ) بلامانع است
- اگر این اثر توسط جاواکاپ به صورت عمومی منتشر نشده است و به صورت اختصاصی در اختیار شما یا شرکت شما قرار گرفته، بازنشر آن مجاز نیست
- تغییر محتوای این اثر بدون اطلاع و تأیید انجمن جاواکاپ مجاز نیست

سرفصل مطالب

- ماهیت خطا و استثنا
- چارچوب مدیریت استثناها
- مزایای چارچوب مدیریت استثناها
- مدیریت استثناها در جاوا

Exception Handling in Java

ماهیت خطا و استثنا

ایراد متد `getYear` چیست؟

```
public int getYear(String day) {  
    String yearString = day.substring(0,4);  
    int year = Integer.parseInt(yearString);  
    return year;  
}
```

```
String day = "2010/11/29";  
int year = getYear(day);
```

• برای حالت‌های خاص، غیرعادی و غیرمعمول به درستی کار نمی‌کند:

• پارامتر `day` ممکن است یک مقدار ناصحیح باشد

◦ مثل "salam" که یک تاریخ نیست

• پارامتر `day` در قالب موردنظر نباشد

◦ مثل "29 Nov 2010"

• پارامتر `day` ممکن است یک رشته خالی باشد (" ")

• پارامتر `day` ممکن است `null` باشد

به این حالت‌های خاص،
استثنا (Exception)
گفته می‌شود

مدیریت استثناها

- با یک استثنا چه کنیم؟
- مثلاً اگر پارامتر یک متد، مطابق انتظار ما نباشد
- اجرای برنامه را قطع کنیم؟
- تصور کنید یک ورودی اشتباه، باعث قطع کل برنامه شود!
- متد در حال اجرا، خاتمه یابد و مقدار خاصی (مثلاً -۱) را برگرداند
- شاید مقدار خروجی نداشته باشد (void)
- یا مقداری به عنوان خروجی «خاص» نتوانیم تعیین کنیم
- خطا را در خروجی نمایش دهیم
- کدام خروجی؟ شاید برنامه، مبتنی بر وب یا دارای واسط کاربری باشد

هیچ یک از این موارد،
راه حل مناسبی نیستند

- گاهی در محل رخداد خطا نمی‌توانیم به خطا رسیدگی کنیم
- حالت غیرعادی را کشف می‌کنیم ولی قادر به پیاده‌سازی عکس‌العمل مناسب نیستیم
- مثال: یک متد کمکی و کتابخانه‌ای را در نظر بگیرید
- ممکن است در یک برنامه وب یا برنامه کنسول یا برنامه با واسط گرافیکی فراخوانی شود
- بنابراین این متد نمی‌تواند بازخورد مناسبی هنگام مواجهه با پارامترهای اشتباه ایجاد کند
- مثال: بازخورد مناسب در برنامه گرافیکی: پنجره خطا، در برنامه کنسول: چاپ خطا و ...
- در این موارد، هنگام برنامه‌نویسی، فقط بروز خطا را گزارش (پرتاب) می‌کنیم
- بخش دیگری از برنامه گزارش خطا را دریافت می‌کند و عکس‌العمل مناسبی اجرا می‌کند

- متد `getYear` فقط می‌توانست حالت غیرعادی (استثنا) را تشخیص دهد
- بهتر است این متد بروز استثنا را به متدی که آن را فراخوانی کرده گزارش کند
- و آن متد در این حالت‌های خاص عکس‌العمل مناسبی نشان دهد
- مثلاً پیغام خطای مناسبی به کاربر نشان می‌دهد
- دقت کنید:
- متد `getYear` نمی‌داند در چه برنامه و با چه شرایطی فراخوانی شده
- و در زمان خطا باید چه عکس‌العملی نشان دهد
- ولی متدی که `getYear` را فراخوانی کرده، احتمالاً می‌داند

استثنا (Exception) چیست؟

استثنا (Exception) چیست؟

- خطا یا اتفاقی غیرعادی که در جریان اجرای برنامه رخ می‌دهد

- روند اجرای طبیعی برنامه را مختل می‌کند

- مثال:

- ورودی نامعتبر

- تقسیم به صفر

- دسترسی به مقداری از آرایه که خارج محدوده است

- خرابی هارددیسک

- باز کردن فایلی که وجود ندارد

رفتار پیش فرض جاوا در زمان بروز استثنا

- به صورت پیش فرض، اگر در زمان اجرا خطا یا استثنایی رخ دهد:
- این استثنا توسط اجراگر جاوا (JVM) کشف می شود
- توضیحاتی درباره این استثنا در خروجی چاپ می شود
- اجرای برنامه قطع می شود و خاتمه می یابد
- اما معمولاً این رفتار پیش فرض مناسب نیست
- برنامه نویس باید عکس العمل بهتری برای زمان بروز استثنا پیاده سازی کند


```
17 public class DivByZero {
18     public static void main(String a[]) {
19         System.out.println(3/0);
20     }
21 }
```

Exception in thread "main"

java.lang.ArithmeticException: / by zero

at DivByZero.main(DivByZero.java:19)

- نکته: استثنا یک مفهوم در زمان اجراست
- این کد هیچ خطایی در زمان کامپایل ندارد

مدیریت استثنا (Exception Handling)

- برای مدیریت و کنترل خطاها و استثناها، چارچوبی وجود دارد
- Exception Handling Framework
- بسیاری از زبان‌های برنامه‌نویسی از این چارچوب کلی پشتیبانی می‌کنند
- C++, Java, C#, ...
- این چارچوب، مدیریت استثناها را ساده می‌کند
- بخش اصلی برنامه را از بخش مدیریت استثناها تفکیک می‌کند
- به این ترتیب: برنامه‌نویسی و فهم برنامه‌ها ساده‌تر می‌شود

چارچوب مدیریت استثنا

Exception Handling Framework

مثالی از مدیریت استثنا در جاوا

```
public class ExceptionHandling {  
    public static void main(String[] args) {  
        try{  
            f();  
            g();  
        } catch (Exception e){  
            System.out.println(e.getMessage());  
        }  
    }  
}
```

try-catch بلوک

Exception
Handler

```
m();
```

```
}
```

```
private static void f() {...}  
private static void g() { h(); }  
private static void h() {...}  
private static void m() {...}
```

اگر خطایی در بلوک try-catch (مثلاً در متد f یا g) رخ دهد، روال عادی اجرای برنامه قطع و بخش catch اجرا می‌شود

```
}
```

وقتی یک استثنا رخ می‌دهد، چه می‌شود؟

۱- یک «شیء استثنا» ایجاد می‌شود (Exception Object)

۲- شیء استثنا به اجراگر جاوا (JVM) تحویل داده می‌شود

- به این عمل “پرتاب استثنا” گفته می‌شود (Throwing an Exception)
- شیء استثنا شامل اطلاعاتی مانند این موارد است:
 - پیغام خطا
 - اطلاعاتی درباره نوع خطا
 - شماره خطی از برنامه که استثنا در آن رخ داده است

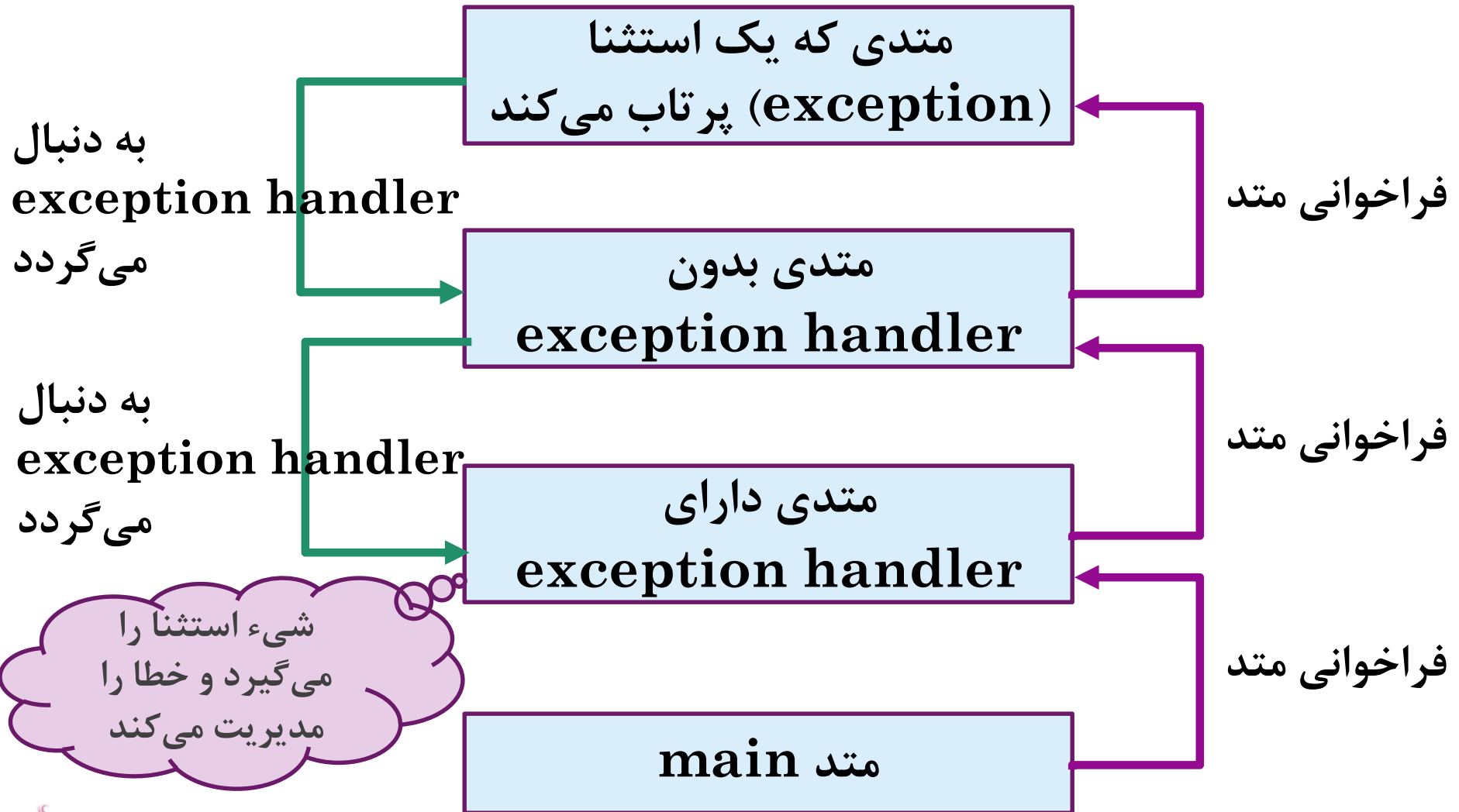

وقتی یک استثنا رخ می‌دهد، چه می‌شود؟ (ادامه)

- ۳- روند اجرای طبیعی برنامه متوقف می‌شود
- ۴- اجراگر جاوا به دنبال مسؤول بررسی استثنا (بخش catch) می‌گردد
 - به این مسؤول، **exception handler** می‌گویند
 - پشته (stack) فراخوانی متدها را به ترتیب می‌گردد تا این بخش را پیدا کند
 - اگر چنین بخشی (exception handler) را پیدا کند:
 - شیء استثنا که پرتاب (throw) شده، توسط این بخش گرفته (catch) می‌شود
 - اجرای برنامه از این بخش ادامه می‌یابد (اجرای طبیعی متوقف شده)
 - از اطلاعات موجود در شیء استثنا برای مدیریت بهتر این حالت خاص استفاده می‌شود
 - اگر این بخش نباشد: «رفتار پیش‌فرض جاوا» در مقابله با استثنا اجرا می‌شود
 - (پیغام خطا در خروجی استاندارد چاپ می‌شود و اجرای برنامه خاتمه می‌یابد)

نحوه عملکرد چارچوب مدیریت استثنا

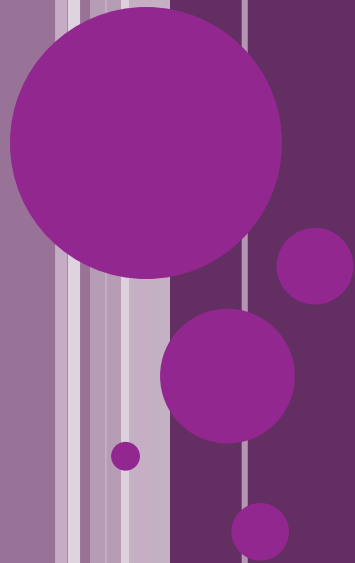
مرور مجدد مثال:

```
public class ExceptionHandling {
    public static void main(String[] args) {
        try{
            f();
            g();
        }catch(Exception e){
            System.out.println(e.getMessage());
        }
        m();
    }
    private static void f() {...}
    private static void g() { h(); }
    private static void h() {...}
    private static void m() {...}
}
```

- اگر در اجرای f خطایی رخ دهد؟
- اگر در اجرای h خطایی رخ دهد؟
- اگر در اجرای m خطایی رخ دهد؟

چارچوب مدیریت استشنا در جاوا

یادآوری: متد `getYear`

```
public static Integer getYear(String day) {  
    String yearString = day.substring(0, 4);  
    int year = Integer.parseInt(yearString);  
    return year;  
}
```

```
public static void main(String[] args) {  
    Scanner scanner = new Scanner(System.in);  
    System.out.print("Enter a well-formed date: ");  
    String date = scanner.next();  
    Integer year = getYear(date);  
    System.out.println(year);  
}
```


بازنویسی متد `getYear` در چارچوب مدیریت استثنا

```
public static int getYear(String day) throws Exception{  
    if (day == null || day.length() == 0)  
        throw new Exception("Bad Parameter");  
  
    String yearString = day.substring(0, 4);  
    int year = Integer.parseInt(yearString);  
    return year;  
}
```


نحوه استفاده از متد `getYear`

```
public static void main(String[] args) {  
    Scanner scanner = new Scanner(System.in);  
    System.out.print("Enter a date: ");  
    String date = scanner.next();  
    try {  
        Integer year = getYear(date);  
        System.out.println(year);  
    } catch (Exception e) {  
        System.out.println(e.getMessage());  
    }  
}
```


کلیدواژه‌های جاوا در چارچوب مدیریت استثنا

throw ●

```
throw new Exception("Bad Parameter");
```

- یک استثنا را پرتاب می‌کند

throws ●

```
int getYear(String d) throws Exception{...}
```

- اگر متدی احتمال دارد یک استثنا پرتاب کند، باید آن را اعلان کند

try ●

```
try {  
    ...  
} catch (Exception e) {  
    ...  
}
```

- یک بلوک برای مدیریت استثنا را شروع می‌کند

catch ●

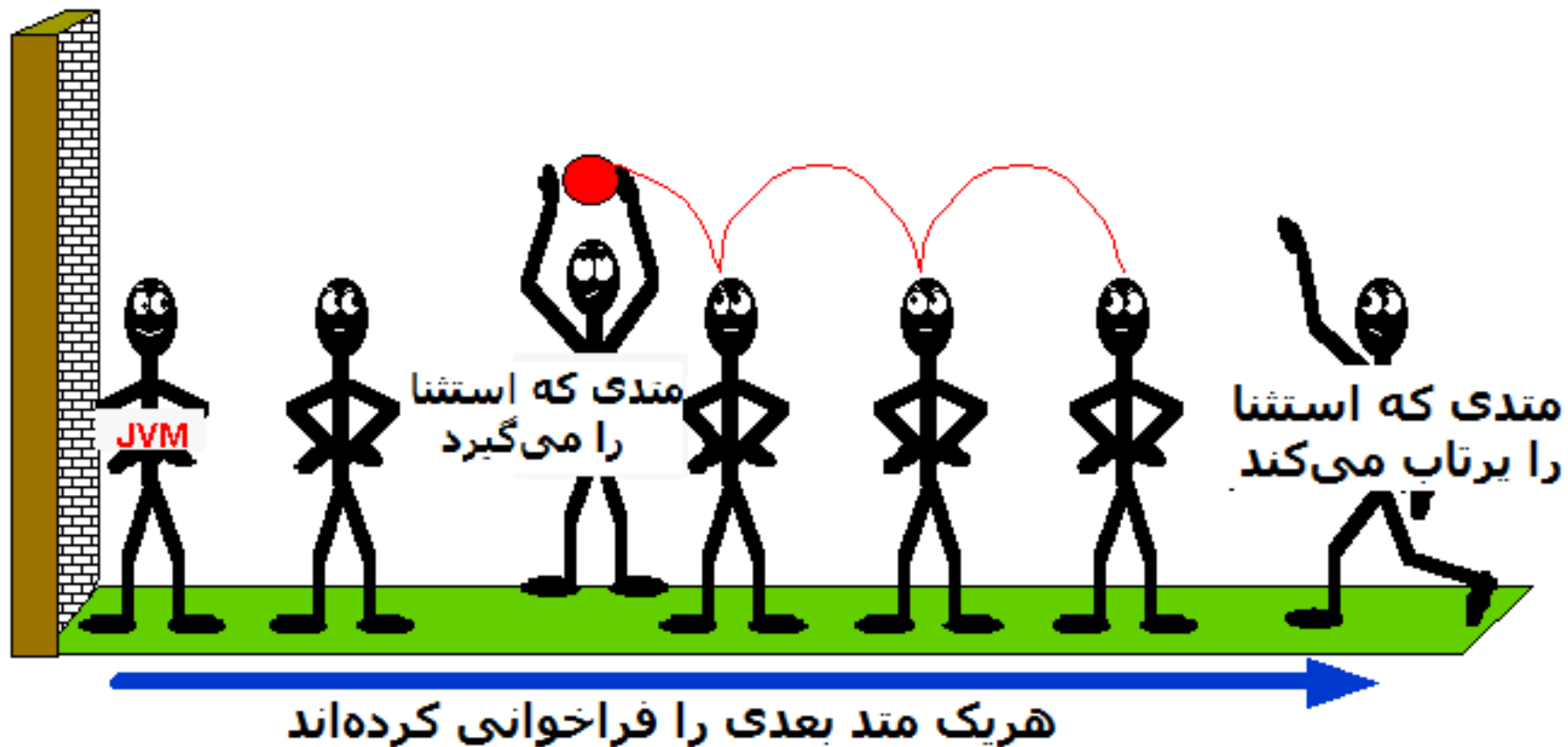
- یک استثنا را دریافت و مدیریت می‌کند


```
public class Test1 {
    public static void main(String[] args) {
        try{
            Scanner scanner = new Scanner(System.in);
            int first = scanner.nextInt();
            int second = scanner.nextInt();
            int div = division(first, second);
            System.out.println(div);
        } catch (Exception e) {
            System.out.println(e.getMessage());
        }
    }

    private static int division(int first, int second)
        throws Exception {

        if(second == 0)
            throw new Exception("OOPS! Makhraj Sefre!");
        return first/second;
    }
}
```


مزایای چارچوب مدیریت استثنا

مزایای چارچوب مدیریت استنها

- جداسازی بخش اصلی برنامه‌ها از کدهای مدیریت خطا و استنها
- مدیریت خطا در بخشی که این کار امکان‌پذیر است
 - و نه لزوماً در بخشی که خطا رخ داده است
- امکان گروه‌بندی خطاها (استنهاها)
 - و مدیریت آنها با توجه به نوع آنها
 - عکس‌العمل مناسب به ازای هر نوع خطا
- نکته:
 - همچنان باید برای تشخیص، گزارش و مدیریت استنها برنامه‌نویسی کنیم
 - چارچوب مدیریت خطاها مسئول رسیدگی به این امور نیست
 - این چارچوب فقط ما را در سازماندهی مؤثر این کارها کمک می‌کند

جداسازی کدهای مدیریت خطا

- متد شبه کد زیر را در نظر بگیرید
- کل یک فایل را داخل حافظه فراخوانی می کند
- (این یک شبه کد است، کد جاوا نیست)

```
readFile {  
    open the file;  
    determine its size;  
    allocate that much memory;  
    read the file into memory;  
    close the file;  
}
```



```
errorCodeType readFile {
    initialize errorCode = 0;

    open the file;
    if (theFileIsOpen) {
        determine the length of the file;
        if (gotTheFileLength) {
            allocate that much memory;
            if (gotEnoughMemory) {
                read the file into memory;
                if (readFailed) {
                    errorCode = -1;
                }
            } else {
                errorCode = -2;
            }
        } else {
            errorCode = -3;
        }
        close the file;
        if (theFileDintClose && errorCode == 0) {
            errorCode = -4;
        } else {
            errorCode = errorCode and -4;
        }
    } else {
        errorCode = -5;
    }
    return errorCode;
}
```

روش سنتی مدیریت خطاها

```
readFile {  
  try {
```

```
    open the file;  
    determine its size;  
    allocate that much memory;  
    read the file into memory;  
    close the file;
```

```
  } catch (fileOpenFailed) {  
    doSomething;  
  } catch (sizeDeterminationFailed) {  
    doSomething;  
  } catch (memoryAllocationFailed) {  
    doSomething;  
  } catch (readFailed) {  
    doSomething;  
  } catch (fileCloseFailed) {  
    doSomething;  
  }  
}
```

روش جدید مدیریت خطا

این یک شبه کد است

(کد جاوا نیست)

که چارچوب مدیریت استثنا را

توصیف می کند

مفهوم stack trace

- وقتی استثنا را دریافت (catch) می‌کنیم، این اطلاعات در شیء استثنا موجود است:
- محل اصلی پرتاب شدن استثنا
- مجموعه (stack) متدهایی که استثنا از آن‌ها رد شده است
- به مجموعه این اطلاعات stack trace گفته می‌شود
- در مواقع اشکالیابی برنامه، به این اطلاعات احتیاج داریم
- برخی متدهای دستیابی به stack trace از طریق شیء استثنا:
- `printStackTrace();`
- `getStackTrace();`

مثال:

```
public class StackTrace {
    public static void main(String[] args) {
        try{
            f();
        } catch (Exception e) {
            e.printStackTrace();
        }
    }
    private static void f() {
        g();
    }
    private static void g() {
        throw new NullPointerException();
    }
}
```

خروجی:

```
java.lang.NullPointerException  
at Third.g(Third.java:18)  
at Third.f(Third.java:13)  
at Third.main(Third.java:5)
```


کوییز

کوئیز: خروجی این برنامه؟

```
import java.util.Scanner;
public class Quiz {
    public static void main(String[] args) {
        Scanner scanner = new Scanner(System.in);
        System.out.println("Enter your age:");
        int age = 0;
        boolean validAge = false;
        while (!validAge) {
            try {
                String str = scanner.next();
                age = Integer.parseInt(str);
                validAge = true;
            } catch (Exception e) {
                System.out.println("Enter a valid number:");
            }
        }
        System.out.println("You are "+age+" years old");
    }
}
```

فرض کنید کاربر به ترتیب مقادیر

a و abc و ۲۱ را وارد کند

Enter your age: a

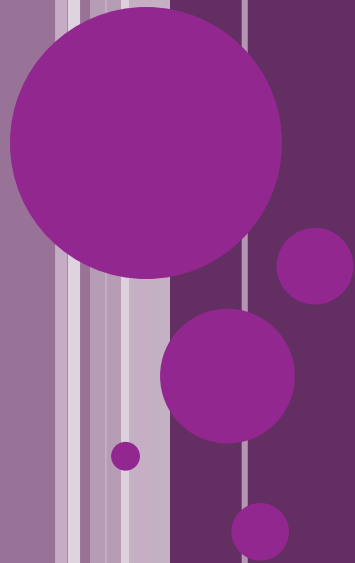
Enter a valid number: abc

Enter a valid number: 21

You are 21 years old

تمرین عملی

● استفاده از `try` ، `catch` ، `throw` و `throws` در یک برنامه

● استفاده از متدهای کلاس `Exception`

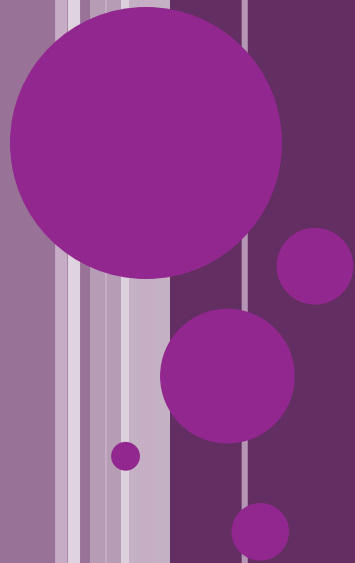
● `e.printStackTrace()`

● `e.getMessage();`

● `e.printStackTrace()`

● صحبت درباره مفهوم لاگ (`log`)

انواع استثناء

Exception Classes

دسته‌بندی انواع خطاها و استثناها

- هر استثنا، نوعی دارد
- مثلاً نوع «خطا هنگام خواندن فایل» و «خطای تقسیم بر صفر» متفاوت است
- هر استثنا یک شیء است (شیء استثنا)
- هر شیء نوعی (type یا کلاس) دارد
- بنابراین می‌توانیم استثناها را با کمک نوع آنها دسته‌بندی کنیم
- نوع استثناها به مدیریت بهتر آنها کمک می‌کند
- جاوا کلاس‌های مختلفی برای این منظور دارد
- مانند `NullPointerException` یا `ClassCastException`
- می‌توانیم کلاس‌های جدید استثنا هم ایجاد کنیم
- مثلاً: `IranianBadNationalIdException`


```
private void program() {
    try{
        int first = readInt();
        int second = readInt();
        int div = division(first, second);
        System.out.println(div);
    }catch (IOException e) {
        System.out.println(e.getMessage());
    }catch (ArithmeticException e) {
        System.out.println(e.getMessage());
    }
}

private int readInt() throws IOException {
    String str = scanner.next();
    if(str.matches("[\\d]+"))
        return Integer.parseInt(str);
    throw new IOException("Bad input");
}

private static int division(int first, int second)
    throws ArithmeticException{

    if(second == 0)
        throw new ArithmeticException("OOPS! Makhraj Sefre!");
    return first/second;
}
```



```
class MultipleCatch {  
    public static void main(String args[]) {  
        try {  
            int den = Integer.parseInt(args[0]);  
            System.out.println(3/den);  
        } catch (ArithmeticException e1) {  
            System.out.println("Divisor is zero");  
        } catch (ArrayIndexOutOfBoundsException e2) {  
            System.out.println("Missing argument");  
        }  
        System.out.println("After exception");  
    }  
}
```


نحوه ایجاد کلاس Exception جدید

- کلاس جدید باید زیر کلاس **Exception** باشد
- کلاسی با عنوان `java.lang.Exception` در جاوا وجود دارد
- زیر کلاسهای `Exception` می‌توانند پرتاب (`throw`) یا دریافت (`catch`) شوند
- کلاسهای `Exception` معمولاً کلاس‌های ساده‌ای هستند
 - متدها و ویژگی‌های کم و مختصری دارند
 - البته مثل همه کلاس‌ها می‌توانند سازنده، ویژگی و متدهای متنوعی داشته باشند
 - معمولاً یک سازنده بدون پارامتر دارند
 - و یک سازنده با پارامتر رشته دارند که پیغام خطا را مشخص می‌کند

مثال: کلاس java.io.IOException

```
public class IOException extends Exception {  
  
    public IOException() {  
        super();  
    }  
  
    public IOException(String message) {  
        super(message);  
    }  
  
    ...  
}
```

● مثال از نحوه استفاده از کلاس IOException :

```
if(...)  
    throw new IOException();
```

```
if(...)  
    throw new IOException("Internal state failure");
```


مثال: ایجاد کلاس استثنای جدید

```
class BadIranianNationalID extends Exception {}
```

```
try {  
    if (input.length()!=10) {  
        throw new BadIranianNationalID();  
    }  
    System.out.println("Accept NationalID.");  
} catch (BadIranianNationalID e) {  
    System.out.println("Bad ID!");  
}
```


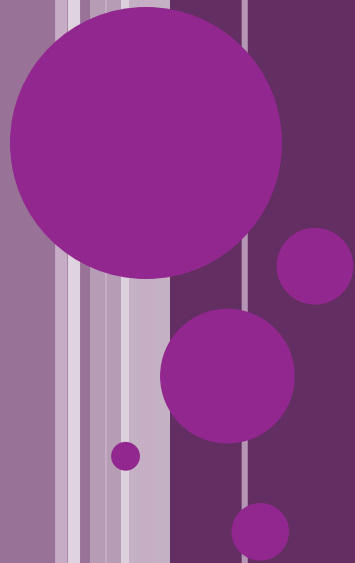
مرور مجدد متد `getYear()`

```
public static Integer getYear(String day)
    throws Exception {

    if (day == null)
        throw new NullPointerException();
    if (day.length() == 0)
        throw new EmptyValueException();
    if (!matchesDateFormat(day))
        throw new MalformedValueException();
    String yearString = day.substring(0, 4);
    int year = Integer.parseInt(yearString);
    return year;
}
```

```
private static boolean matchesDateFormat(String input) {...}
```


Finally

مفهوم finally

```
try {  
    //..  
} catch (ExceptionType e) {  
    //..  
} finally {  
    //..  
}
```

- بخشی که در finally می‌آید، در انتهای اجرای try-catch حتماً اجرا می‌شود
- اگر خطا پرتاب شود یا نشود، در انتهای کار اجرای بخش finally تضمین می‌شود

بلاک finally

```
try {  
    //..  
} catch (ExceptionType e) {  
    //..  
} finally {  
    //..  
}
```

- این بلاک حتماً اجرا می‌شود
- در هر شرایطی:

- اتمام طبیعی اجرای بلاک try بدون پرتاب خطا
- خروج اجباری از بلاک try (مثلاً با return ، break یا continue)
- خطایی در try پرتاب شود و در catch دریافت شود
- خطایی در try پرتاب شود و در هیچ یک از بلاک‌های catch، دریافت نشود
- ...
- بلاک finally برای آزادسازی منابع گرفته شده در try مناسب است
- مثال: بستن فایل یا اتمام اتصال به دیتابیس
- البته هر منبعی به جز حافظه. حافظه را زباله‌روب به صورت خودکار آزاد می‌کند


```
static void myMethod(int n) throws Exception {
    try {
        switch (n) {
            case 1:
                System.out.println("1st case");
                return;
            case 3:
                System.out.println("3rd case");
                throw new RuntimeException("3!");
            case 4:
                System.out.println("4th case");
                throw new Exception("4!");
            case 2:
                System.out.println("2nd case");
        }
        // continued...
    } catch (RuntimeException e) {
        System.out.print("RuntimeException: ");
        System.out.println(e.getMessage());
    } finally {
        System.out.println("try-block entered.");
    }
}
```


مدیریت استثناءها به صورت تو در تو (Nested try-catch)

```
class NestedTryDemo {  
    public static void main(String args[]){  
        try {  
            int a = Integer.parseInt(args[0]);  
            try {  
                int b = Integer.parseInt(args[1]);  
                System.out.println(a/b);  
            } catch (ArithmeticException e) {  
                System.out.println("Div by zero error!");  
            }  
        } catch (ArrayIndexOutOfBoundsException e2) {  
            System.out.println("Need 2 parameters!");  
        }  
    }  
}
```


کوییز

```
class MyException extends Exception {}
```

خروجی این قطعه برنامه چیست؟

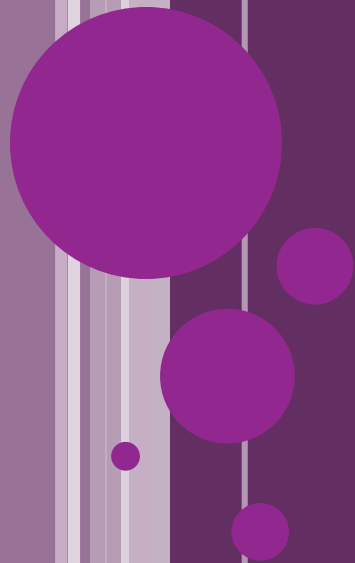
```
System.out.println(myMethod(1));  
System.out.println(myMethod(2));  
System.out.println(myMethod(3));
```

پاسخ:

```
One  
finally  
6  
Two  
catch  
finally  
6  
Three  
finally  
6
```

```
void throwMyException() throws MyException {  
    throw new MyException();  
}
```

تمرین عملی

تمرین عملی

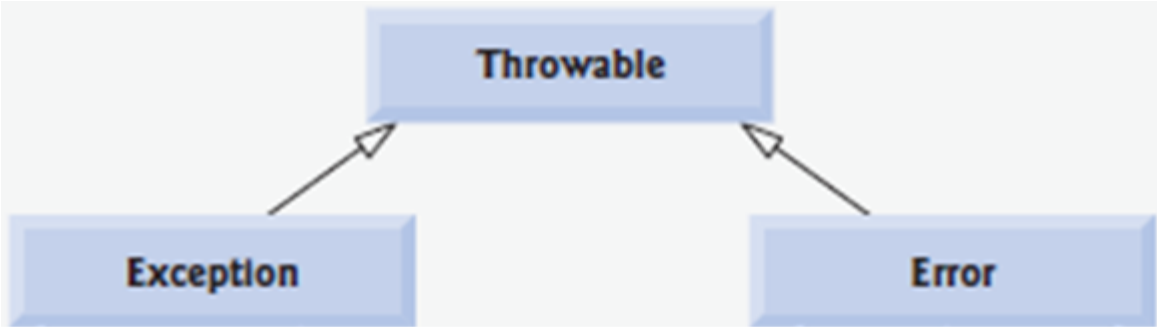
- نوشتن یک کلاس استثنای جدید
 - با دو سازنده
 - متدی که چند استثنا پرتاب می کند
 - کنترل کامپایلر و لزوم اعلان استثنای پرتابی. مثال:
- throws Exception
- throws IOException, ArithmeticException
- بلاک finally
- حتی بدون catch

استثنای چک شده و چک نشده

Checked and Unchecked Exception

● کلاس Throwable

● در واقع هر آنچه درباره Exception گفتیم، درباره Throwable صادق است

○ مثلاً هر شیء از جنس Throwable قابل پرتاب (throw) یا دریافت (catch) است

● دو نوع Throwable اصلی وجود دارد

۱- Exception: قبلاً دیدیم (اکثر کلاس‌های استثنا که با آنها سروکار داریم)

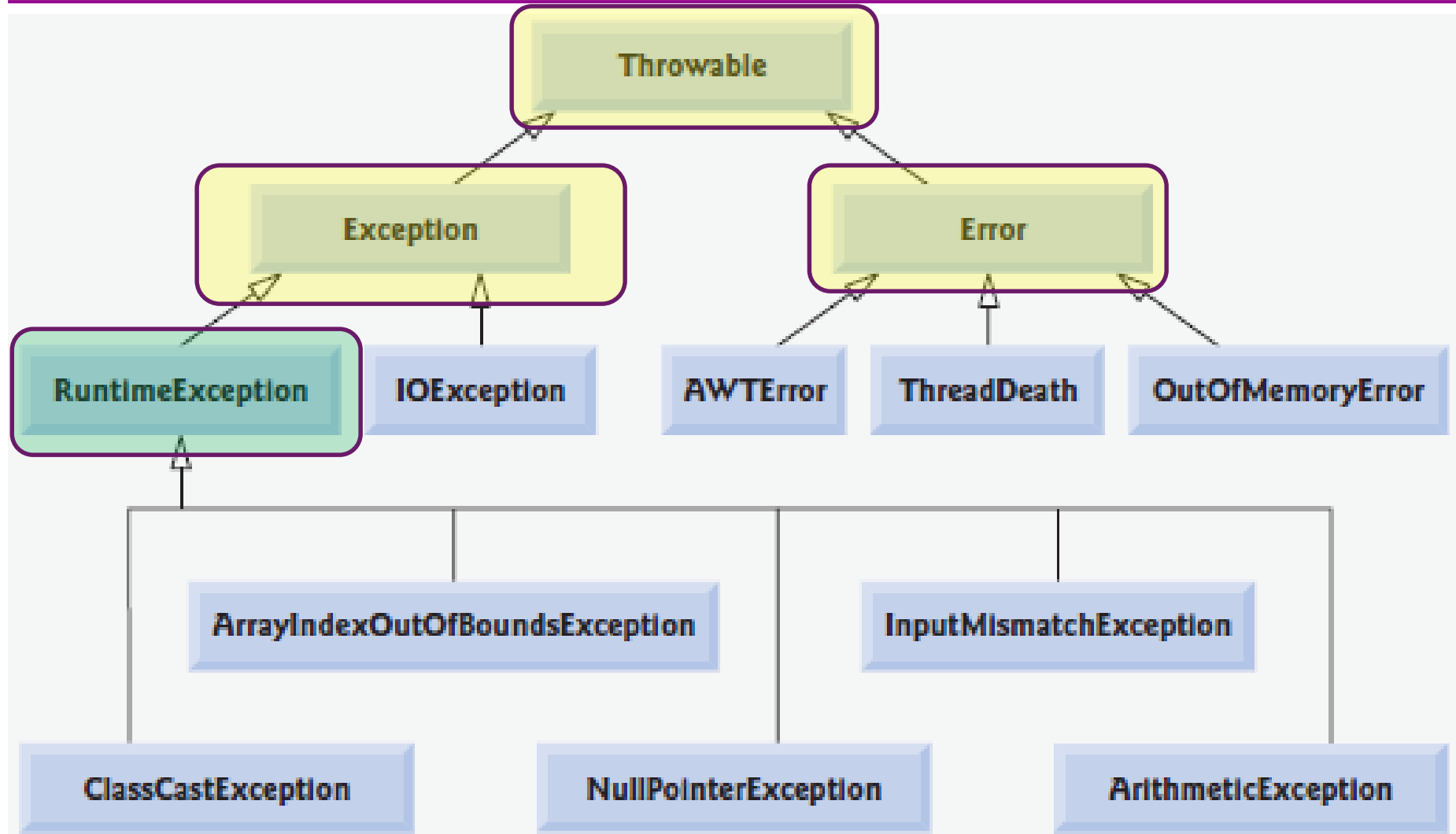
۲- Error (خطا): معمولاً تلاش نمی‌کنیم که آنها را در برنامه catch کنیم

○ حتی اگر آن را catch کنیم، کار مهمی در قبال این خطاها نمی‌توانیم انجام دهیم

○ مانند: OutOfMemoryError

سلسله مراتب کلاس‌های استثنا

استثنای چک نشده

```
private static void function(String arg) {  
    System.out.println(1 / arg.length());  
}  
public static void main(String[] args) {  
    function("");  
}
```

- متد `function()` ممکن است `ArithmeticException` پرتاب کند
- ولی کلیدواژه `throws` را تصریح نکرده است
- برای بعضی از استثناها، مثل `ArithmeticException`، ذکر `throws` واجب نیست
- اگر این کار اجباری بود، هر متدی که عملگر تقسیم ریاضی داشت باید `throws` را ذکر می کرد
- با این کار برنامه ها پر از `throws` های نامهم می شدند
- انواع استثنای چک نشده (`Unchecked Exceptions`)
- مثل `ArithmeticException` و `ArrayIndexOutOfBoundsException`

استثنای چک شده و چک نشده

● استثنای چک شده (Checked Exception)

- کامپایلر جاوا بررسی می کند:
- برنامه باید استثنای پیش آمده را دریافت کند یا احتمال پرتاب شدن آن را اعلان کند
- وگرنه، خطای کامپایلر رخ می دهد

● استثنای چک نشده (Unchecked Exceptions)

- کامپایلر دریافت یا اعلان پرتاب را اجبار نمی کند (در زمان کامپایل چک نمی شود)
- کلاس های این نوع، عبارتند از :
- کلاس Error
- کلاس RuntimeException
- زیر کلاس های Error و RuntimeException

مثال

```
void example(int x) {  
    if(x==1)  
        throw new Error();  
    if(x==2)  
        throw new RuntimeException();  
    if(x==3)  
        throw new NullPointerException();  
    if(x==3)  
        throw new IOException();  
}
```

بدون اشکال: زیرا `RuntimeException` و `NullPointerException` استثنای (Unchecked Exception) چک نشده هستند

Syntax Error:
Unhandled Exception Type IOException

زیرا `IOException` یک استثنای چک شده (`Checked Exception`) است

● تصحیح:

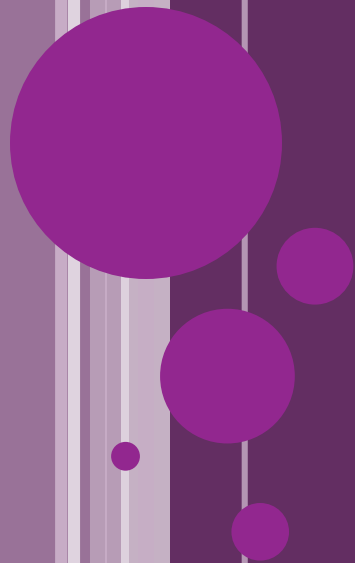
```
void example(int x) throws IOException {  
    ...  
    if(x==3)  
        throw new IOException();  
}
```


- مهم: استثنای چک نشده، فقط توسط کامپایلر چک نمی شوند
- رفتار استثنای چک شده و چک نشده در زمان اجرا کاملاً مشابه است
- چک نشده، یعنی «چک نشده توسط کامپایلر»، در زمان اجرا چک می شوند
- اگر می خواهید یک نوع Exception جدید ایجاد کنید
 - اگر نمی خواهید کامپایلر آن را چک کند، آن را چک نشده تعریف کنید
 - برای این کار، کلاس جدید را فرزند RuntimeException قرار دهید
 - (یادآوری) رفتار کامپایلر درباره استثنای چک شده:
 - اگر متدی ممکن است چنین استثنایی پرتاب کند، باید این مهم را تصریح کند
 - (با کمک دستور throws در ابتدای تعریف متد)

تمرین عملی

- نمایش کلاس‌های `Error` و `Exception` و `Throwable`

- استفاده از `Throwable` به جای `Exception`

- تعریف کلاس استثنای چک‌نشده

- مرور رفتار کامپایلر و `JVM` در قبال استثناهای چک‌شده و چک‌نشده

- مشاهده تعریف برخی استثناهای موجود در جاوا

- `RuntimeException`

- `NullPointerException`, `ClassCastException`, ...

- `Error`

- `OutOfMemoryError`

- `Exception`

استثناها و موضوع وراثت

کلاسهای استثنا و سلسله مراتب

- در یک عبارت try-catch :

- اگر در یک بلاک catch یک نوع استثنا را دریافت کنیم،

نمی‌توانیم در یک catch بعدی زیر کلاس آن نوع استثنا را دریافت کنیم

- در این صورت، کامپایلر اعلام خطا می‌کند : Unreachable catch block

```
try {  
    int a = Integer.parseInt(args[0]);  
    int b = Integer.parseInt(args[1]);  
    System.out.println(a/b);  
} catch (Exception ex) {  
    //..  
} catch (ArrayIndexOutOfBoundsException e) {  
    //..  
}
```

- مثال:

- چرا؟


```
class Parent{
    void f() {...}
}
class Child extends Parent{
    void f() {...}
}
```

- فرض کنید متد `f()` در زیر کلاس `override` شده باشد
- در زیر کلاس نمی‌تواند استنهاهای بیشتری از `f()` در ابر کلاس پرتاب کند
 - انواع استنها که در متدی در زیر کلاس پرتاب می‌شوند، باید کمتر یا مساوی تعریف آن متد در ابر کلاس باشد (منظور استنهاهایی است که با ذکر `throws` مشخص می‌شوند)
- وگرنه، کامپایلر خطا می‌گیرد

چرا متدی در زیر کلاس نمی‌تواند استثنای بیشتری پرتاب کند؟

- اگر این قانون وجود نداشت، تعریف کلاس Child بدون خطا می‌شد:

```
class Parent{  
    void f() {}  
}  
class Child extends Parent{  
    void f() throws IOException {}  
}
```

- در این تعریف، به نوعی رابطه is-a بین Child و Parent نقض شده است

```
void example() {  
    Parent p = new Child();  
    p.f();  
}
```

- مثلاً کامپایلر نمی‌تواند متدی example را مجبور کند که خطای IOException را catch یا throws کند

مثال (۱)

```
class Parent{  
    void f(){  
    }  
}
```

```
class Child extends Parent{  
    void f()throws Exception{  
    }  
}
```

● نتیجه؟

● جواب: خطای کامپایل

مثال (۲)

● نتیجه؟

```
class Parent{
    void f() throws ArithmeticException{ }
}

class Child extends Parent{
    void f()
        throws ArithmeticException,
        IOException{ }
}
```

● خطای کامپایلر

مثال (۳)

● نتیجه؟

```
class Parent{
    void f()throws ArithmeticException{
}

class Child extends Parent{
    void f()throws Exception{
}
}
```

● خطای کامپایلر

مثال (۴)

• نتیجه؟

```
class Parent{
    void f() throws Exception{}
}
class Child extends Parent{
    void f() throws ArithmeticException{}
}
```

• بدون خطا

امکانات جدید از جاوا ۷

catch چندگانه

```
try{
    f();
} catch (IOException ex) {
    Log(ex);
} catch (SQLException ex) {
    Log(ex);
} catch (ClassCastException ex){
    throw ex;
}
```

● قبل از جاوا ۷:

● از جاوا ۷ به بعد می‌توانیم:

```
try{
    f();
} catch (IOException | SQLException ex) {
    Log(ex);
} catch (ClassCastException ex){
    throw ex;
}
```


امکان try-with-resources

● قبل از جاوا ۷:

```
BufferedReader br = new BufferedReader(new FileReader(path));
try {
    return br.readLine();
} finally {
    if (br != null) br.close();
}
```

● از جاوا ۷ به بعد می توانیم:

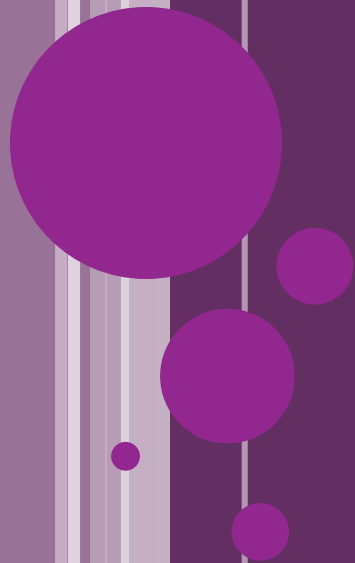
```
try (BufferedReader br =
    new BufferedReader(new FileReader(path))) {

    return br.readLine();
}
```

● توضیح بیشتر: در مبحث IO

تمرین عملی

تمرین عملی

- رفتار کامپایلر در قبال وراثت و استثناها
- استفاده از امکانات جاوا ۷
- دریافت ترکیبی
- `try-with-resources` : مثال برای `Scanner`

بهروش‌ها و اشتباه‌های رایج در کاربرد استثنا

استفاده نادرست از استثناها

- ابزار کنترل جریان اجرای برنامه (Flow Control): دستورات شرطی (if) ، حلقه‌ها (مثل for) و ...
- نباید از چارچوب استثناها برای کنترل فرایند اجرا استفاده کنیم
- از Exception فقط برای مدیریت خطا و استثناها استفاده کنید
- مثال از کاربرد نامناسب استثنا:

```
void useExceptionsForFlowControl() {  
    try {  
        while (true) {  
            increaseCount();  
        }  
    } catch (MaxReachedException ex) {}  
    // Continue execution  
}
```

```
void increaseCount() throws MaxReachedException {  
    if (count++ >= 5000)  
        throw new MaxReachedException();  
}
```


بازپرتاب استثنا و پرتاب استثنای جدید

```
try {  
    ...  
} catch (IOException ex) {  
    ...  
    throw ex;  
}
```

- گاهی استثنا باید re-throw شود
- یعنی catch شود، کارهایی انجام شود،
و سپس دوباره throw شود

- گاهی هم خطای جدیدی در بلاک catch پرتاب می شود
- یعنی هر کاری که ممکن است در catch انجام می دهیم
و سپس خطای جدیدی ایجاد و پرتاب می کنیم

```
try {  
    ...  
} catch (IOException e) {  
    ...  
    throw new ReportDataException(e);  
}
```


دریافت (catch) مناسب

```
try {  
    db.save(entity);  
} catch (SQLException ex) {}
```

- استثنا را نادیده نگیرید

- مثلاً کد فوق SQLException را خفه می کند (کار خوبی نیست)

- به جای دریافت استثنای کلی (مثل Exception)،

- استثنای مشخصی (مثلاً IOException) را دریافت کنید

- در هنگام اعلان استثنای پرتابی با کمک throws هم این قاعده را رعایت کنید

- استثنا را در محل مناسب دریافت (catch) کنید

- اگر در یک محل نمی دانید با خطا چه کنید، آن را catch نکنید

- مثلاً اجازه دهید به متدهای بالادستی (که متد شما را فراخوانده اند) پرتاب شود

Throw early catch late

چند نکته

- پیام مناسب و گویا به عنوان message استفاده کنید

```
throw new IOException(message);
```

- لاگ (Log): در بسیاری از موارد باید بروز خطا را لاگ بزنییم (یعنی این اتفاق را ثبت کنیم)
- این کار در بلاک catch قابل انجام است

البته بهتر است از فناوری‌های مخصوص لاگ (مثل SLF4J) استفاده کنید
استفاده از System.out.println یا printStackTrace برای این کار مناسب نیست

- مستندسازی مناسب رفتار استثناها در برنامه شما با کمک جاواداک

● String[] java.lang.String.split(String regex)

Splits this string around matches of the given [regular expression](#).

Parameters:

regex the delimiting regular expression

```
/**  
...  
* @throws PatternSyntaxException  
*     if the regular expression's syntax is invalid  
*/  
public String[] split(String regex) {...}
```

Throws:

[PatternSyntaxException](#) - if the regular expression's syntax is invalid

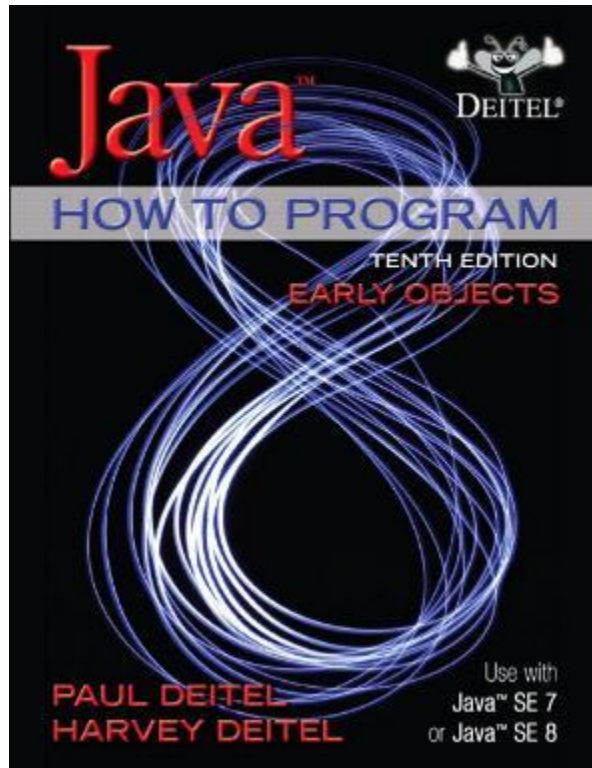
جمع بندی

- چارچوب مدیریت خطا در جاوا
 - مزایای این چارچوب
- کلاس Exception
- فرایند ایجاد، پرتاب و دریافت استثناءها
- استثناءهای چک شده و چک نشده
- محدودیت‌های تعریف استثناء در زمینه ارث‌بری
 - در تعریف متدهای زیرکلاس

- فصل ۱۱ کتاب دایتل

Java How to Program (Deitel & Deitel)

11 Exception Handling: A Deeper Look

- تمرین‌های همین فصل‌ها از کتاب دایتل

- واسط زیر را پیاده‌سازی کنید

```
interface IranValidation {  
    void validateNationalID(String ssn)  
        throws BadNationalIDException;  
    void validatePersianName(String name)  
        throws RuntimeException;  
    void validateDate(String date)  
        throws PersianDateException;  
}
```

- از کلاس پیاده‌سازی شده استفاده کنید

جستجو کنید و بخوانید

- موضوعات پیشنهادی برای جستجو:

- تاریخچه Exception-Handling در زبان‌های دیگر برنامه‌نویسی

- دستور assert

- تفاوت آن با JUnit assertions

- بسیاری از متخصصان معتقدند «استثناهای چک‌شده» تجربه خوبی نبود

- <http://www.mindview.net/Etc/Discussions/CheckedExceptions>

- الگوها و به‌روش‌ها در زمینه استفاده از استثناها

- مفهوم و کاربرد لاگ (Logging) و فناوری‌های آن (مثلاً SLF4J)

پایان